

bessidög, at stefnu vnu síðan
vædd a Hallveigarstöðumnum 6. mars.

Sigríð Ólafra Kristins

26.2.1983

Hotel Þing

414

Drög að stefnu kvennalista til Alþingis.

Góðir fundargestir

skormas

I vetur hefur hópur kvenna íhugað framboð kvennalista við komandi alþingiskosningar. Undanfarið höfum við setið á rökstólum og ráðgast um margvisleg mál og málaflokka sem við viljum hafa áhrif á innan alþingis. Æg mun hér kynna þær hugmyndir sem við viljum leggja til grundvallar stefnuskrá kvennalista. Næstkomandi sunnudag er hins vegar ætlunin að fjalla nánar um hina einstöku málaflokka á ráðstefnu, sem haldin verður að Hallveigarstöðum og kynnt er á dreifibréfum hér á fundinum.

Við hyggjumst grundvalla stefnu okkar í landsmálum á sömu hugmyndum og við lögðum til grundvallar Kvennaframboði til borgarstjórnar sl. vor.

Eins og þá leggjum við til hliðar hugmyndir um jafnrétti sem fela í sér rétt kvenna til að fá að vera eins og karlar. Við setjum á oddinn hugmyndir um kvenfrelsi, sem fela í sér rétt kvenna til að vera metnar á sínum eigin forsendum til jafns á við karla. Konur búa yfir annarri reynslu en karlar, ~~þer~~ vinna ~~þer~~ önnur störf og ~~þer~~ ~~vit~~ eru mótaðar af því hlutverki ~~sína~~ ^{þylkur} aðala börn og annast. I reynslu kvenna felst annað verðmætamat en það sem einkennir veröld karla. Konur líta þar af leiðandi öðrum augum á málín en karlar, þær hafa ótal margt ffam að fára sem getur gagnast okkur til að snúa af vegi eyðingar og ógnar inn á braut friðar og frelsis.

I aldanna rás hefur hver kynslöð manna átt það takmark að tryggja framtíð barna sinna og búa þeim betra líf. Nú virðist sem sá hluti mannkyns er býr á norðurhveli jarðar hafi misst sjónar á þessu markmiði. Heimsbyggðinni, komandi kynslöðum, og náttúrunni er ógnað af vígbúnaði, auðlindaþurrð, eyðingu lands, iðnaðarmengun, óstjórn og græðgi. Fátækt og misrétti í heiminum fer vaxandi þrátt fyrir tækniframfarir, vopnin eru látin tala og valdi er óspart beitt til að kúga einstaklinga og þjóðir.

Alls staðar sitja karlar við völd og þau sjónarmið sem þeir hafa að leiðarljósi hafa sýnt sig vera stundargrðói, völd og meiri völd. Konur standa utan við valdakerfið, þær eiga aðeins um 1% af eignum jarðarinnar, en vinna hins vegar um 2/3 af öllum vinnustundum í heiminum. Konur eru misrétti beittar bæði leynt og ljóst, á vinnumarkaði, í lagasetningu og viðar. Við svo búið má ekki standa. Karlveldi heimsins hefur tekist frámunalega illa við stjórnun veraldarinnar. Nú vérða konur að láta til sín taka þár sem ráðum er ráðið, Við verðum sjálfar að berjast fyrir rétti okkar og betri heimi aðrir gera það ekki fyrir okkur. Við verðum sjálfar að reka okkar kvennapólitík, pólitík sem leggur verðmætamat kvenna til grundvallar og felst í því að skoða öll mál út frá sjónarhóli kvenna.

Nú er ljóst að íslenskir stjórnmálaflokkar hvorki hlusta á konur né vilja konur inn á alþingi og þeir sinna ekki baráttumálum kvenna. Til að breyta því er aðeins eitt ráð, að konur standi saman og bjóði fram einar og sér til alþingis.

A alþingi Íslendinga verður það hlutverk okkar að standa vörð um hagsmuni íslenskra kvenna og barna. Konur eiga hagsmunu að gæta á öllum sviðum íslensks samfélags. Öll mál, jafnt efnahagsmál sem uppeldismál, koma konum við sem þátttakendum í íslensku samfélagi. Öll mál eru því kvennamál.

Við höldum því fram að fleira sameini konur en sundri. Okkur er ljóst að lífskjör kvenna eru misjöfn.

Við sem konur erum týrst og fremst lægst launaði hópurinn í þjóðféluginu. Við sem heild höfum einnig minni menntun en karlar. Þetta tvennt gerir okkur efnahagslega ósjálfstæðar og áhrifaðausar við móturn þjóðfélagsins. Þessu breytir enginn nema við sjálfar.

Við viljum berjast fyrir efnahagslegu sjálfstæði kvenna og endurmati á vinnufrámlagi okkar. Við viljum skoða og skilgreina heiminn út frá okkar eigin forsendum. Við viljum að sameiginleg reynsla kvenna og verðmætamát verði metið til jafns við reynslu og verðmætamát karla sem stefðumótandi afl í þessu samfélagi. Við viljum að mannleg verðmæti verði fyrst og fremst lögð til grundvallar þegar ákvarðanir eru teknar í þjóðmálu. Við viljum samfélag þar sem allir, konur, karlar og börn, eru jafnvirtir og jafnréttihair. ~~Til þess að petta se hagt, þarf~~ hugarfarsbyltingu.

Til þess að ná þessum markmiðum verðum við í fyrsta lagi að berjast fyrir bættum hag kvennna. Það getum við gert á alþingi með því að eiga frumkvæði að og fylgja eftir lagasetningu í málum sem varða konur sérstaklæga. Sem dæmi má nefna endurmat á störfum kvenna, aðbúnað barna í samféluginu, ~~þá mánadu fæðingar~~ orlof fyrir allar konur, tryggingamál húsmæðra, fullorðinsfræðslu.

Valddreifing

Í öðru lagi teljum við að þessum markmiðum verði ekki náð nema dregið verði stórlégur miðstýringu íslensks samfélags.

Við leggjum áherslu á samfélagslega ábyrgð einstaklinga, að hver og einn skoði sig sem ábyrgan fyrir hagsmunum heildarinnar. Síaukin miðstýring gengur fram hjá mikilvægi og ábyrgð hvers einstaklings sem þátttakanda í mannlegu samfélagi. Afleiðingarnar eru þær að fá nokkru ráðið um skipan samfélags síns, jafnvel ekki um eigið líf. ~~(Hver og einn einangrast í hópum tilbúnum af stjórnkerfinu og sem gagnast engum nema því sama stjórnkerfi. s.s. unglingsar og aldraðir)~~ Því viljum við leggja áherslu á að kannaðar verði leiðir til aukinnar valddreifingar í stjórnkerfinu. Einkum leggjum við áherslu á að minnka miðstýringu og kerfisbindingu í skóla- og menningarmálum og á sviði heilbrigðis- og félagsmála. A þessum sviðum

*Löggjöf um
fosturtegtningar
Log til eyrissjónar*

viljum við brjóta ríkjandi kerfi upp í smarri og sjálfstæðari einingar, þannig að hver og einn hafi tækifæri til að hafa ^{þar} bein áhrif á gang mála. ~~/ þannig viljum við stuðla að frjórra og fjölbreytilegra mannlifi, þar sem menningin blómstrar og samheldni og samábyrgð sitja í fyrirrúmi.~~

Allir þessir málaflokkar snerta mjög daglegt líf fólks í landinu og þó einkum og sér í lagi konur og börn. Þetta eru því málaflokkar sem við munum láta okkur miklu varða. Okkur þykir þeir hafa setið á hakanum undir forystu karla og á þessum sviðum þarf að taka til höndunum engu síður en í atvinnu- og efnahagsmálum. Valddreifing á þessum sviðum verður að vísu nokkuð mismikil eftir eðli mála, en lengst getur hún gengið í skóla-, menningar- og félagsmálum. Til útskýringar má nefna að við viljum að stefnt sé að því að hver skóli ~~fái~~ t.d. fullan sjálfs-ákvörðunarrétt yfir þeim fjármunum sem ætlaðir eru til rekstrarar og byggingar. Stjórn skólans og stefnumótun yrði þá í ~~vaxandi námla~~ höndum foreldra, nemenda og kennara viðkomandi skólahverfis.

Við viljum aukið fé til rekstrarar skóla þannig að tryggt verði að skóladagur barna á grunnskólastigi verði samfelldur og geti miðast við dagvinnutíma foreldra.

Við viljum rammalöggjöf í félagsmálum sem tryggi öllum lágmarks félagslega þjónustu og rétt á mannsæmandi kjörum.

Við viljum þar með afnema ýmis konar miðstýrða śerlöggjöf sem tekur til hópa fólks vegna aldurs eða örorku og undirstrikar þar með sér-stöðu þeirra og einangrun.

Við viljum breytta stefnu í húsnæðismálum. Við viljum stóraukna byggingu leighuhúsnæðis annaðhvort á vegum hins opinbera eða á vegum félagsamtaka. Við viljum að folk geti ~~í reynd~~ valið um það hvort það vill búi í leighuhúsnæði, byggja sjálft eða festa kaup á öðru húsnæði. Við viljum stóraukin framlög ríkisins til byggingar dagheimila. Við viljum að dagheimili verði valkostur fyrir börn og foreldra en ekki réttindi lítils hóps eins og nú er.

Við viljum að fæðingarorlof verði 6 mánuðir fyrir alla ~~án launaskerðingar~~ og að foreldrar geti sjálf ákveðið hvernig þau skipta því.

Við viljum auka fyrirbyggjandi heilsugæslu í formi fræslu og aukinnar vinnuverndar.

Við viljum að skipulag heilbrigðiskerfisins miði við litlar einingar. Þar með er betur tryggt að þjónustan verði persónuleg og miðist við aðstæður hvers og eins.

Með valddreifingu af þessu tagi viljum við stuðla að frjórra og fjölbreytilegra mannlifi, samfélagi sem tekur tillit til þess sem hver og einn hefur fram að færa og þar sem samheldni og samábyrgð sitja í fyrirrúmi.

Efnahagsmál

Í efnahagsmálum stöndum við nú frammi fyrir miklum og bráðum vanda. Það er ljóst að framundan er baráttu ólikra hagsmunahópa um leiðir út úr öngþveitinu. Ein efnahagsstefnan boðar samdrátt og lagabundnar launaskerðingar. Önnur boðar óheft markaðsöfl og sú priðja eitthvað mitt á milli. Við ~~þarfum, síkum lausnum~~ ~~tegum, síkar lausnir gagn-~~ ~~lausar~~ og sjáum ekki að annað dugi en að við temjum okkur nýtt verðmætamát, verðmætamát sem setur mannleg verðmæti og félagslega samábyrgð ofar efnahagslegum gæðum. Í komandi baráttu um leiðir út úr vandanum stöndum við misjafnt að vígi bæði hvað snertir áhrif og kjör. Í þeirri baráttu minum við fyrst og fremst standa vörð um kjör kvenna, fjölmennasta láglaunahóps þessa lands.

Grundvallaratriði í allri efnahagsstefnu hlýtur að vera að tryggja atvinnu og efnahagslegt sjálfstæði þjóðarinnar. Við mótnun slikrar stefnu leggjum við til grundvallar stefnu hinnar hagsýnu húsmóður sem miðar að því að við getum í sem ríkustum mæli lifað á eigin framleiðslu.

Við viljum stefnu sem miðar að því að við fullvinnnum sjálf út-flutningasvörur okkar í sem fjölbreytilegustu formi og að við vinnslu þeirra séu það fremur gæði en magn sem ráði ferðinni.

Við viljum stórefla smáiðnað og endurvinnsluiðnað af ýmsu tagi til innanlandsnota. Með því vinnst tvennt. Í fyrsta lagi getum við þá dregið úr innflutningi neysluvarnings og í öðru lagi skapast við slika stefnu aukin atvinnu ~~atkvæpi~~.

Við viljum miða veiðar og fiskiskipastól landsmanna við þol fiskistofna við landið.

Við viljum ekki frekari erlendar lántökur til ofneyslu og óarðbærra fyrirtækja.

Við viljum halda landinu í byggð og skila komandi kynslóðum betra landi. Við viljum stefna að traustum landbúnaði sem full-nægir innanlandsmarkaði og að leitað verði nýrra og hagkvæmra markaða fyrir landbúnaðarafurðir erlendis. Við viljum tryggja fólk i hvar sem er á landinu sem jöfnust lífskjör.

Við viljum ekki stóriðju hvorki innlenda né erlenda.

Við viljum ekki stóriðju vegna þess að stóriðja hefur ekki skilað okkur neinum arði - hún hefur þvert á móti kostað okkur hundruð milljóna í rekstrarstyrkjum og friðindum ýmiss konar.

Við viljum ekki stóriðju vegna þess að henni fylgir byggðaleg og félagsleg röskun og vegna þess að henni fylgir mikil hætta á mengum af ýmsu tagi. Hvorutveggja hefur ófyrirsjáanlegar afleiðingar fyrir land og þjóð.

Og síðast en ekki síst viljum við ekki stóriðju vegna þess að stóriðja er ekki atvinnuskapandi. Fram til aldamóta er búist við að 25 þúsund manns komi út á vinnumarkaðinn. Stóriðjuuppgöggning í samræmi við stórvirkjanaáætlunar til sama tíma myndar aðeins veita tæplega 6% af því fólkis atvinnu.

Við viljum því ekki frekari stórvirkjanir heldur virkjanastefnu sem miðar við okkar eigin þarfir og þar af leiðandi lækkun raforkuverðs til almenningsnota.

Við viljum atvinnustefnu sem miðar að fullri atvinnu fyrir allt vinnufært fólk í landinu og teljum að vänlegasta leiðin til þess sé að efla hér smáiðnað til innanlandsnota og fullvinna hér útflutningsvörur okkar, fisk og landbúnaðaráfurðir.

Aform um nýtt og betra samfélag stoða þó lítt ef haldið verður áfram á þeiri braut rányrkju og umhverfismengunar sem nú ógnar öllu lífi ájörðinni. Í stað þess að ganga stöðugt á auðlindir jarðarinnar verðum við að koma á jafnvægi milli ~~manns~~^{þjóðar} og náttúru. Við viljum nýta auðlindir landsins á þann máta að ekki verði gengið í berhögg við lögmál náttúrunnar eins og nú er gert með ofnýtingu fiskistofna, ofbeit á stórum svæðum landsins og fyrirhygglulausri mannvirkjagerð.)

Friðarmál

- Nú er svo komið að umhverfi okkar og lífi er ógnað af vígbúnaði sem á engan sinn líkan í veraldarsögunni. Gjöreyðingarhættan er raunveruleg og vofir yfir okkur öllum. Konur vernda líf og viðhalda því og þess vegna höfum við næmari skynjun á þeiri ógn sem mannlífinu stafar af síaukinni söfnun tortímingarvopna. Okkur konum ber ^{því} frumskylda til að sporna við þessari ógvnænlegu þróun.
- Við viljum að íslensk stjórnvöld taki afstöðu gegn vígbúnaði bæði heima fyrir og á alþjóðavettvangi. (~~Við teljum að íslenska ríkisstjórnin í heild beri ábyrgð á atkvæðagreiðslum Íslands hjá Sameinuðu þjóðunum.~~)
- Við viljum að kjarnorkuvopn verði aldrei leyfð á Íslandi.
- Við viljum að íslensk efnahagslögsaga verði friðuð fyrir kjarnorkuvopnum og umferð kjarnorkuknúinna faratækja. ~~Ennfremur mótmælum~~ við harðlega losun kjarnorkuúrgangs og eiturefna í hafið.

Markmið okkar er að Ísland geti staðið utan allra hernaðarbandalaga. Eina leiðin til að ná þessu markmiði er að gera öll hernaðarbandalög óþörf með því að stöðva vígbúnaðarkapphlaupið og hefja afvopnun. Þar til því marki er náð viljum við strangt eftirlit með starfssemi erlends hers á meðan hann er í landinu. Jafnframt ber stjórnvöldum að skýra undanbragðalaust frá framkvæmdum og herbúnaði Bandaríkjahers ~~hér á landi~~^{hvar seiu við}. Aukin hernaðarumsvif ~~(hér á landi)~~ auka á vígbúnaðarkapphlaupið. ~~því viljum við að~~ ~~skum Bandaríkjahers um hafnaræðstöðu og elius-~~ ~~birgðastöð i Helguvík verði hafnað.~~

Vit Við styðjum hugmyndir um að ákveðin svæði verði lýst kjarnorkuvopnalaus því við teljum að slíkt sé viðleitni í átt til afvopnunar á jörðinni allri. Á þeim grundvelli viljum við að íslensk stjórnvöld stuðli að því að Norðurlöndin í heild verði lýst kjarnorkuvopnalaust svæði. ~~(sem njóti alþjóðlegrar viðurkenningar)~~
Við viljum frið ~~(á jörðinni allri.)~~

Íslenskar konur hafa sýnt það og sannað að þegar þær taka höndum saman geta þær gert kraftaverk. Nægir þar að nefna stofnun Háskóla Íslands og byggingu Landspítalans. Í stað þess að sameinast um einstök mál verða konur nú að taka höndum saman og láta að sér kveða á öllum sviðum íslensks þjóðlifs. Kominn er tími til að sjónarmið kvenna heyrist á Alþingi Íslendinga og að þar sé tekið á málum á kvennapólitískum forsendum. Eins og málum þjóðarinnar er nú komið dugar okkur ekkert minna en ~~(kvennapólitískum) kraftaverk~~ að konur þessa lands ~~tekið höndum saman~~ og geri kraftaverk.